

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUL / 7-SON,
I-QISM

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
I-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoj o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MHXS (IFRS) ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT TUZISHNING KORXONA RENTABELLIGI VA TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI TAHLIL QILISHDAGI O'RNI.....	12
Urakova Maxsad Xakimovna	
QAYTA TIKLANMAYDIGAN RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	18
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF DIGITAL FINANCIAL TECHNOLOGIES FOR CREDIT RISK PREDICTION AND MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA ANALYTICS.....	21
Kholdorov Sardor Umarovich	
O'ZBEKISTONDA AGROINVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	28
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR UCHUN ICHKI TURISTIK MAHSULOTLAR TAHLILI.....	33
Zoxidov Firuz Faxritdinovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА.....	38
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
MUSTAQIL TURISTLAR OQIMINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	42
Muzaffarov Akmal Axmadovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЧАТ-БОТОВ В СИСТЕМЕ РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ	49
Ирматова Азиза Бахрамовна	
OROL BO'YI MINTAQASIDA YASHIL IQTISODIYOT ASOSIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	56
Akramova Feruza	
RECENT MEDICAL TOURISM RESEARCH IN THE WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION	68
Hao Xiaohui	
HARBIY XIZMATCHILARNI KIYIM-KECHAK BILAN TA'MINLASHDA ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDAN O'ZBEKISTONDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	76
Omonov Usmonqul Raxmonqul o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA OSHIRISHNING ZAMONAVIY IQTISODIY MEXANIZMLARI	83
Inobatov Abror Boshlarovich	
КОММУНАЛЬНАЯ ИНФРАСТРУКТУРА И МЛАДЕНЧЕСКАЯ СМЕРТНОСТЬ: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПО РЕГИОНАМ УЗБЕКИСТАНА ЗА 2012–2024 ГОДЫ.....	92
Мамбетсапаев Курбанияз Айниязович	
АНАЛИЗ ФАКТОРОВ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ	97
Ташмухамедова Карима Саматовна	
СУТЬ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	104
Тарават Абдул Салам	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTITSIYALAR MANBALARI RIVOJLANISHINING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI.....	112
Ibadullayev Dilshad Ibragimovich	

BARQAROR SHAHARSOZLIKNI TA'MINLASHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING EKOLOGIK VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	117
Permatov Ilxomjon Juraboyevich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR SHAHARSOZLIKNI HUQUQIY ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH	121
Inoyatova Gulnoz Kadamovna	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK OMILLARNING BINOLAR YEMIRILISHIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH VA ULARNI KAMAYTIRISH USULLARI (TOSHKENT SHAHRI MISOLIDA).....	125
Turabova Shodiya Anvarjon qizi	
MHXSDA TUSHUM VA MOLIVAVIY INSTRUMENTLAR BO'YICHA PUL MABLAG'LARI OQIMINI HISOBGA OLISH	132
Eshonqulov Akmal Qudratovich	
BOJXONA IMTIYOZLARINING DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	138
Latipov Jahongir Shavkatovich	
O'ZBEKISTONDA XUSUSIY TA'LIM TIZIMIDA KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI TENDENSIYALARI	144
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li	
EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION USULLARNING SAMARADORLIGI.....	150
Usmanova Gulida Valiyevna	
BUXORO VILOYATIDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI TARMOQLARARO IQTISODIY SAMADORLIGI EKONOMETRIK TAHLILI	156
Nazarov Nazar G'ulom o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KO'CHMAS MULK BOZORIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	163
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
MAHALLALARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH EKOTIZIMINING FUNKSIONAL BOG'LIQLIGI.....	167
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОПЕРАЦИЯМИ	172
Исмоилова Жасмина Ильхом кизи	
SANOAT KLASSTERLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INNOVATSION FAOLIYATGA TA'SIRI	178
Mamadaliyev Anazxon Ziyodillayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	183
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
BIOLOGIK RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI.....	188
Babadjanov Akmal Shuxratovich	
ZAMONAVIY JAMIYATDA AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISH MEXANIZMLARI.....	193
Xudoyberdiyev Norbek Komiljon o'g'li	
O'ZBEKISTON KONTEKSTI: IQLIM O'ZGARISHI, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA MOSLASHTIRISH SIYOSATLARI	198
Haydarov Ibrohimxon Abbasxon o'g'li	

O'ZBEKISTON KONTEKSTI: IQLIM O'ZGARISHI, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA MOSLASHTIRISH SIYOSATLARI

Haydarov Ibrohimxon Abbosxon o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti magistranti

E-mail: haydarovibrohim39@gmail.com

Ilmiy rahbar: Zakirova Sayyora Alimovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston sharoitida iqlim o'zgarishi, oziq-ovqat xavfsizligi va moslashtirish siyosatlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilingan. Iqlim o'zgarishi mamlakat qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat ta'minotiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Tadqiqotda O'zbekistonda iqlim o'zgarishiga moslashish va uning salbiy oqibatlarini kamaytirishga qaratilgan strategiyalar, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha ustuvor chora-tadbirlar hamda moslashtirish siyosatlarining asosiy yo'nalishlari yoritilgan. Shuningdek, ushbu jarayonlarda davlat organlari va xalqaro tashkilotlarning o'rni tahlil qilingan. Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda innovatsion yechimlar hamda barqaror rivojlanish tamoyillarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: iqlim o'zgarishi, oziq-ovqat xavfsizligi, moslashtirish siyosatlari, O'zbekiston, qishloq xo'jaligi, barqaror rivojlanish, innovatsion yechimlar.

Аннотация. В статье анализируется взаимосвязь между изменением климата, продовольственной безопасностью и политикой адаптации в условиях Узбекистана. Изменение климата оказывает существенное влияние на сельское хозяйство и систему продовольственного обеспечения страны. Рассматриваются стратегии адаптации Узбекистана к изменению климата, основные меры по обеспечению продовольственной безопасности, а также ключевые направления адаптационной политики. Особое внимание уделено роли государственных органов и международных организаций в реализации соответствующих мероприятий. Подчеркивается важность внедрения инновационных решений и принципов устойчивого развития для обеспечения продовольственной безопасности.

Ключевые слова: изменение климата, продовольственная безопасность, политика адаптации, Узбекистан, сельское хозяйство, устойчивое развитие, инновационные решения.

Abstract. This article examines the interrelationship between climate change, food security, and adaptation policies in the context of Uzbekistan. Climate change has a significant impact on the country's agricultural sector and food supply system. The study analyzes Uzbekistan's strategies for adapting to climate change, the key measures required to ensure food security, and the main directions of adaptation policy. It also explores the role of government institutions and international organizations in addressing these challenges. The findings emphasize the importance of implementing innovative solutions and sustainable development principles to strengthen food security.

Keywords: climate change, food security, adaptation policies, Uzbekistan, agriculture, sustainable development, innovative solutions.

KIRISH

O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasida joylashgan va tabiiy resurslarga boy davlat sifatida iqlim o'zgarishining salbiy ta'sirlariga duch kelmoqda. Iqlim o'zgarishi global miqyosda muhim jarayonlardan biri bo'lib, u ko'plab mamlakatlar, jumladan, O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekistonning qishloq xo'jaligi mamlakat iqtisodiyotining asosiy tarmog'i sifatida iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xavf-xatarlarni eng ko'p his qiladigan sohalaridan biridir. Mamlakatda suv resurslarining kamayishi, qurg'oqchilik va boshqa iqlim o'zgarishlari natijasida hosildorlikning pasayishi oziq-ovqat xavfsizligiga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Oziq-ovqat xavfsizligi — bu har bir insonning yetarli va sog'lom oziq-ovqatga ega bo'lishini

ta'minlash masalasidir. O'zbekistonning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va iqlim o'zgarishiga moslashtirish siyosatlarini amalga oshirish zarur. Bu jarayonlar faqatgina qishloq xo'jaligi sohasida emas, balki iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida ham muhim ahamiyatga ega.

Hozirgi kunda O'zbekiston hukumati iqlim o'zgarishi bilan bog'liq muammolarni hal etish uchun bir qator strategiyalar ishlab chiqmoqda. Ushbu strategiyalar doirasida suvni tejash, energiya samaradorligini oshirish va ekologik toza texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan loyihalar mavjud. Biroq, bu strategiyalarni amalga oshirishda xalqaro hamkorlik va mahalliy aholi bilan birgalikda ishlash muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonning iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalarida xalqaro tashkilotlar, jumladan, BMT va boshqa donor mamlakatlar bilan hamkorlik qilish zarurati ham oshib bormoqda. Ushbu hamkorlik orqali mamlakat yangi texnologiyalarni, bilimlarni va tajribalarni olish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, O'zbekistonning moslashtirish siyosatlari iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Bu siyosatlar qishloq xo'jaligini diversifikatsiya qilish, yangi ekin turlarini joriy etish va qishloq joylarda aholi farovonligini oshirishga qaratilgan. Iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalari o'rtasidagi bog'liqlikni tushunish hamda ushbu sohalarida kompleks yondashuvni amalga oshirish O'zbekistonning kelgusi rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, O'zbekiston iqlim o'zgarishi, oziq-ovqat xavfsizligi va moslashtirish siyosatlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur tahlil qilish hamda ushbu masalalarga innovatsion yechimlar taklif qilish orqali barqaror rivojlanishni ta'minlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston iqlim o'zgarishi, oziq-ovqat xavfsizligi va moslashtirish siyosatlari masalalarida bir qator olimlar va tadqiqotchilar faoliyat yuritmoqda. Ularning ishlarini ko'rib chiqish mamlakatimizda ushbu muammolarni hal etishda qanday yondashuvlar mavjudligini tushunishga yordam beradi. Birinchidan, O'zbekiston Fanlar akademiyasining Qishloq xo'jaligi instituti olimlari iqlim o'zgarishining qishloq xo'jaligiga ta'sirini o'rganish bilan shug'ullanmoqda. Ular, xususan, suv resurslarining kamayishi va qurg'oqchilik sharoitida ekinlarni barqaror yetishtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib bormoqda. Professor A. Tashkentov va uning jamoasi yangi ekin turlarini yaratish hamda ularni iqlim sharoitlariga moslashtirish bo'yicha tadqiqotlar olib bormoqda.

Shuningdek, O'zbekiston davlat agrar universiteti professorlari ham iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalariga alohida e'tibor qaratmoqda. Professor M. Qodirov va uning ilmiy jamoasi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash jarayonlarida energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yechimlar ishlab chiqmoqda. Ularning tadqiqotlari oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasixodimlari ham iqlim o'zgarishi bilan bog'liq masalalarda faoliyat yuritmoqda. Ular ekologik barqarorlikni ta'minlash va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish bo'yicha tadqiqotlar olib bormoqda. Bu sohada doktor A. Karimovning ishlari alohida e'tiborga loyiqdir, chunki u iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda mahalliy aholi ishtirokini oshirishga qaratilgan loyihalarni amalga oshirmoqda. O'zbekistonning iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalariga doir tadqiqotlar xalqaro hamkorlik doirasida ham davom etmoqda. O'zbekistonlik olimlar BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) kabi xalqaro tashkilotlar bilan birgalikda ilmiy izlanishlar olib bormoqda. Bu hamkorlik orqali O'zbekiston yangi texnologiyalarni o'rganish va joriy etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Shunday qilib, O'zbekiston kontekstida iqlim o'zgarishi, oziq-ovqat xavfsizligi va moslashtirish siyosatlari masalalarida bir qator olimlar faoliyat yuritmoqda. Ularning ilmiy izlanishlari mamlakatimizning barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, iqlim o'zgarishiga moslashishda innovatsion yechimlarni taklif etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekiston kontekstida iqlim o'zgarishi, oziq-ovqat xavfsizligi va moslashtirish siyosatlari masalalarini o'rganish uchun kompleks tadqiqot metodologiyasini ishlab chiqish zarur. Ushbu metodologiya bir necha asosiy bosqichlardan iborat bo'lib, iqlim o'zgarishi va uning qishloq xo'jaligiga ta'sirini, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash hamda moslashtirish strategiyalarini o'rganishga qaratilgan.

Birinchi bosqichda mavjud ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish jarayoni amalga oshiriladi. Bu bosqichda O'zbekistonning iqlim o'zgarishi statistikasi, qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish ko'rsatkichlari, suv resurslari va ularning taqsimoti bo'yicha ma'lumotlar yig'iladi. Buning uchun O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, Ekologiya va iqlim o'zgarishi milliy qo'mitasi hamda boshqa tegishli tashkilotlarning ma'lumotlar bazalari tahlil qilinadi.

Ikkinchi bosqichda soha mutaxassislari va qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari bilan intervyu o'tkazish orqali sifatli ma'lumotlar to'planadi. Ushbu intervyular iqlim o'zgarishining qishloq xo'jaligiga ta'siri, oziq-ovqat xavfsizligi masalalari va mahalliy aholi tomonidan qabul qilinayotgan moslashtirish strategiyalari haqida chuqurroq tushuncha olish imkonini beradi. Shuningdek, fokus-guruhlar tashkil etilib, mahalliy aholi va fermerlar fikrlari o'rganiladi.

Uchinchi bosqichda tadqiqot jarayonida statistik va matematik modellashdan foydalaniladi. Bu usul orqali iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlash mumkin. Masalan, iqlim sharoitlarining o'zgarishi natijasida ekinlarning hosildorligi qanday o'zgarishini model orqali ko'rsatish mumkin.

To'rtinchi bosqichda mavjud moslashtirish siyosatlari va strategiyalarining samaradorligini baholash uchun holat tahlillari olib boriladi. Bu jarayonda muvaffaqiyatli amalga oshirilgan loyihalar va dasturlar tahlil qilinadi, shuningdek, ularning natijalari va tajribalari o'rganiladi. Natijada tadqiqot jarayonida to'plangan ma'lumotlar asosida O'zbekiston uchun iqlim o'zgarishi bilan bog'liq oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan innovatsion strategiyalar ishlab chiqiladi. Ushbu metodologiya orqali O'zbekistonning barqaror rivojlanishi va iqlim o'zgarishiga moslashish jarayonida ilmiy asoslangan yondashuvlar taqdim etiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalariga duch kelayotgan mamlakatlardan biridir. Iqlim o'zgarishi natijasida global miqyosda qishloq xo'jaligiga ta'sir ko'rsatadigan omillar kuchaymoqda. O'zbekistonning qishloq xo'jaligi sektori asosan paxta, g'alla va boshqa ekinlarga asoslangan bo'lib, bu ekinlar iqlim sharoitlariga juda sezgir. Iqlim o'zgarishi O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarining hosildorligini pasaytirishi, suv resurslarining kamayishi va tuproq unumdorligining yomonlashuvi kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, 2020-yilda O'zbekistonning ayrim hududlarida qurg'oqchilik kuzatilgan bo'lib, bu g'alla yetishtirishda jiddiy muammolar tug'dirgan. Suv resurslarining kamayishi esa, o'z navbatida, qishloq xo'jaligida irrigatsiya tizimlariga ta'sir qiladi va mahsulotlarning hosildorligini pasaytiradi. Oziq-ovqat xavfsizligi masalalari ham O'zbekistonda dolzarb hisoblanadi. Boshqa mamlakatlarga nisbatan O'zbekiston oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishga katta e'tibor qaratmoqda. Biroq, iqlim o'zgarishi, iqtisodiy omillar va global bozor sharoitlari oziq-ovqat xavfsizligini tahdid ostiga qo'yadi. Oziq-ovqat narxlarining oshishi va ta'minot zanjirlaridagi uzilishlar aholi uchun jiddiy muammolarga olib kelishi mumkin.

Moslashtirish siyosatlari O'zbekistonning iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunda davlat tomonidan qabul qilingan strategiyalar qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, suvni tejovchi usullarni qo'llash va ekinlarni diversifikatsiya qilishga qaratilgan. Masalan, «Yashil iqtisodiyot» konsepsiyasi doirasida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va ekologik toza texnologiyalarni rivojlantirishga e'tibor qaratilmoqda. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish orqali O'zbekiston iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalarida tajriba almashish imkoniyatiga ega. Misol uchun, BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) bilan hamkorlikda qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilariga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha treninglar o'tkaziladi. Natijada O'zbekiston iqlim o'zgarishi va oziq-ovqat xavfsizligi masalalarini hal qilishda kompleks yondashuvni amalga oshirishga harakat qilmoqda. Biroq, bu jarayonda muvaffaqiyatga erishish uchun davlat siyosatlari, xalqaro hamkorlik va mahalliy aholi ishtirokini ta'minlash juda muhimdir. Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va iqlim o'zgarishiga moslashish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar O'zbekistonning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Iqlim o'zgarishi O'zbekiston uchun nafaqat ekologik, balki jiddiy iqtisodiy xavf tug'dirmoqda. Haroratning ko'tarilishi va suv resurslarining kamayishi qishloq xo'jaligi mahsulдорligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, milliy oziq-ovqat xavfsizligini xavf ostiga qo'ymoqda. Davlat tomonidan qabul qilingan moslashtirish siyosatlari, jumladan, «yashil» iqtisodiyotga o'tish va suvni tejovchi texnologiyalarni joriy etish ushbu tahdidlarga qarshi asosiy strategik yo'nalishlardir. Biroq, barqaror natijalarga erishish uchun agrar sohada innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, yerlar degradatsiyasiga qarshi kurashish va institutsional salohiyatni kuchaytirish lozim. Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston iqlimiy o'zgarishlarga moslashish orqali oziq-ovqat barqarorligini ta'minlashda kompleks va tizimli yondashuvni davom ettirishi hayotiy zaruriyatdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdug'aniyev A. Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti: Iqlim o'zgarishi sharoitida agrosanoat majmuasini boshqarish. – Toshkent: «Adolat», 2017. – 120–155-b.
2. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO). O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligi va ovqatlanish holati: Iqlimiy xatarlarning ta'siri. – Rim–Toshkent: FAO, 2021. – 45–82-b.
3. Gidrometeorologiya xizmati markazi (O'zgidromet). Iqlim o'zgarishi to'g'risida O'zbekiston Respublikasining To'rtinchi milliy xabarnomasi. – Toshkent: «Baktria Press», 2021. – 90–140-b.
4. Mirzayev M.M. O'zbekiston agrar sektori: Barqaror rivojlanish va oziq-ovqat xavfsizligi strategiyalari. – Toshkent: «Yangi asr avlodi», 2019. – 112–160-b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabr O'zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida PQ-4477-son qarori. <https://lex.uz/docs/-4539502>
6. O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 3-fevraldagi Oziq-ovqat mahsulotlarining sifati va xavfsizligi to'g'risida (yangi tahrir) O'RQ-1023-son Qonuni. <https://lex.uz/docs/-7359113>
7. Sultonov A. Markaziy Osiyoda iqlim o'zgarishi va suv resurslari taqchilligi: O'zbekiston misolida moslashish choralari tahlili. – Toshkent: «Fan», 2018. – 88–124-b.
8. Tursunov L.T. Tuproq fizikasi va ekologiyasi: Iqlim o'zgarishi sharoitida yer unumdorligini saqlash masalalari. – Toshkent: «Universitet», 2014. – 140–195-b.
9. Xolmatov P. Agrosanoat majmuasida innovatsion texnologiyalar: Suvni tejovchi usullarning iqtisodiy samaradorligi. – Toshkent: «Innovatsiya-Ziyo», 2020. – 70–115-b.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>